Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 21 июль, 1977 шу. ● № 87 (5754). ● Мах 2 кеп.

Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дизарга

СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХИЙ!

СИЙЛЕ ЖИЙЛА ЯЛАЛТ ЧУЭЦЧА ХЬАЛХАЛАТТАРАЙ!

Ялат чуэцилга ди тІехьа сихлуш латт. Дукхагіа хул халача хаоттама хьалашка хьувкъам чубахьача хьалхалаттараш. «Калаусский» совхозе белгалвьаннав

БАТАЕВ Лаьча

Хьувкъам чуэца болабича денз 4280 центнер ялат аьрдад цо. Дийнахьа цо оард 350 центнер ялат;

НОВОСЕЛОВ Николай

Наурски района «Россия» яхача колхоза комбайнер ва. Хьувкъам чуэца болабича денз 135 гектара тІара ялат чу а йица 2160 центнер ялат аьрдад цо. Денгара денга овсарегІа кьа а хьегаш, сменагІа ший комбайна бункер чура 340 центнер ялат дІалу по;

ДЕРПИЗАНОВ Нурди

«Ґрозненский шурий» совхоза дикагІа вола комбайнер ва. Йхье хьалхара мотгиг яккхара тІехь къовсам я доаттабеш, дийнахьа 340 центнера дІанкоачаш ялат оард цо;

* * *

Гудермесски района «Восточный» совхоза ялат чуэцача белгалвьаннав автомашина водитель

ИСМАИЛОВ Бауди

Ялат дІахьоча дийнахьа 7—8 рейс ю цо, нормаш дикка тІехкхочаш а еш. Йхье хьалхле лелаярах цунна еннай цІе вымпел.

* * *

ЯЛАТ КХЕДЕРИЙ КОТАЛО

Гудермесски района къахьегамхой ка бола ялат чуйца баьннаб

Ялаташ дІа а дийца цар дика хьувкъа а дир чуйца а дакъкхар ялат: юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара баьннаб 24 центнер хьувкъам.

Ялаташ чуэцарца цхьана гудермесцаша тІа-тІа сихдеш чакхдоахар ялаташ цІендарен из паччахьалхеннна дІаладарен балхаш.

Паччахьадкхенга ка болча ялатий культурашкарчо план кхоачашъярах республике эггара хьалха рапорт делар цар. ПланагІа 5600 тонн долча цар паччахьалхенга дехкад 7.300 тонн ялат.

ЯЛАТ—ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Сийлахь-боккача Октября 60 шу дизарга даха ма-дезаьра накъьдахара йолча йхье тха колхоза кхаш лелдараша хьалхьгана тоьлаш баьккхаб: ПЛАНАГІА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА 700 тонн дохка дезаче дехнад 750 тонн турахьа дІадийна ніа.

Планан совгІа из дІаха а дІалуш да. ПЛАНАГІА ДОАГІАЧУЛ КХЫ А 300 ТОНН ДУКХАГІА дохкарда оаха из паччахьалхенга.

Цунна цхьана оаха балхаш ду тхоашта тоьал кіина фу ІалашІдара.

Механизаторашца шоай мел бола ниэ тІабахийтаб ялат сихаГа чуйца даккхара. Хьалхле лелеярашта юкъе ба комбайнераш К. Эльдаров, Л. Джамуев, И. Агуев, шофераш А. Абкаров, Х. Джеберганов.

Дерриг ялат чуэцара балхаш цьан комплексагІа чакхдоах оаха.

К. МУСЛУЕВ.

Шалински района ХХ партсъезда цІерагІча колхозе председатель.

ШОАЙЛА ЯХЬЕ А БАЬННА

Сихки цІенен 2130 гектара тІара ка бола ялат чуэцаш ба Урус-Мартановски района «Горец» совхоза кхаш лелдерарш. 408 гектара тІара мухх чуйца а баьнна, хІанз кІа чуэцаш ба уж. Болабеннача хьалхара деношке а 346 гектара тІара чуйца из. ПланагІа лийрхІачул 3,5 центнер дукхагІа а йолаш, кІара гектара тІара чуэца кІа 24 центнерга кхоач.

Соахха санна социалистически яхье хьалха латт 95 гектара тІара 2720 центнер ялат ларда комбайнер коммунист Тамаев Шайид. Цуо тІехьа ва 91 гектара тІара 2518 центнер арда кхийна дикагІа вола механизатор Оздамиров Апти. Кхоалагіа моттиг ва 81 гектара тІара 2168 центнер яккха Расуев Іадрахьман.

Цхьайолча хана йолачуш новкъарло йой а. кІара екхан сахьатах пайда эцаш укх юбилейн шеиара кІи-марс тоьлаш дІаХьу «Горец» совхоза механизаторашца.

П. ПОПОВ.

ХЬАЙБАЙ ЙИЗЗА ЙОАКХО Ю

(Фоторепортаж)

Ка бола ялаташ дика чуйца а баьнна, хІанз доакъьраш Іалашдара шоай беррига виз оарцаГІаьккха къаьгеташ ба Ґрозненски района «Загорский» совхоза механизаторашца.

Силос кийчьечча хьинарехьегаш ба трактористаш комунист В. Кулиев а. Абикрозов. Норма 50 тонн йолаш, нарех хІаранг 130 тонн силоса йийна хьажжІаш хьокх цхьан дийнахьа. Из кхоь норма гаргга а!

Силос йолла хьекха хьажкІаш кІоагашка дІаккхььача овсаре къаьгеташ ба лафетош тІехьаІийназа трактораш тІа болх беш бола механизаторашца В. Алиев х. Дудурзиаеш. Ший сменни норма 200 процент кхоачашъю хІаранг. Духхьа, укх тІехьарча дІа йийкхаш кІоагашка еллаІ 1 эзар тонн совгІа силос.

Силос кийчьеча цхьана кхыдола доакъьраш а Іалашду совхозе. Хаддиза болх беш я бакъий хьоар доаккхаш йола АБМ-04 яха агрегат. Из тайна доакъар доккх укхаза кеиах, суданках, кхыча баьцех. Цу агрегата болх дерттІа вІашдІехьбажкхаб машинеста Х. Хусейнова. Укх деношка плах белгалдаь 300 тонн баьцй хьоар даьккха йоал агрегат. ТІаккха цо болх берІба плаІла совгІа витаминин хьоар кийчьеш.

Из доапаш, дика лел укхаза йолл чан Іалашцелга а. Механизаторашца я цига кхаьгеташ ГІожа доакъар кийчьара план шозза тІехьоачаьчь, аьина.

Доакъьара база дІаГо кІоагІеш дерзІаш цхьан ханна даьхта оахаш цу тІа шозлагІа юз культураш дІаюшш ба механизаторашца. Деи норма 8 гектар йолаш. 15 гектар даьхта оах трактористо Уматтериев Кадбека. ХІаьхта шозлагІа юз культураш дІаюшна овсаре кхьегаш ба механизаторашца Кхьаров Ваха, Дикиев Саид-Іаьла, кхыбараш. ХІанзле а совхозе дІайийнай 500 гектар совгІа шозлагІа юз хІамаш: хьажкІаш борш.

— Доакъьраш кийнедешбаранта юкъе шерра социалистически хьа вІашдІехьжьжкхаб оаха, — дуэц совхозо парткома секретара Дурдиев Аьхьмад. — Йхье котбаьнарий сийна из. ХІара дийнахьа центральн усадьбех бригадашкен кхьегеш сийлен байраях ураГІойхийт, «Молниеш» арахеп.

Л. ОСЕНЕВ.

СУРТАШ ТІА; силоса йийна хьажкІаш хьокхаш ба «Загорский» совхоза механизаторашца; бабший витаминин хьоар доаккхача АБМ-04 яхача агрегата машинист Хусейнов Хьадис.

Автора суташ.

Л. И. Брежнев Э. Хонеккерца доттагІала тІехь вІашагІкхетар

19 июле КПСС ЦК Генеральне секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев вІашагІкхийтар Советски Союзе салоІаш волча СЕПГ ЦК Генеральн секретарца, ГДР Паччахьалхеен совета Председателца Э. Хонеккерца.

ВІашн кьамаьл деш йийцар социализмин коммунизмн дьалъяра программа вахаре кхочашъш КПСС-ох СЕПГ-ец ъестаеш йола проблемаш. Цунца дийзза белгалбир Сийлахь-боккачча Октябрьсте социалистически революце 60 шу дизарга юбилей дуеен халкьашта юкъера лоарХІам. СССР керда Конституци — дезІаенача социализман хьалъеш латтача коммунизман Конституци кепатехь арааларо а дерригача хьІкъо юнаш хилларо а дуеен тІа дика уйла шерра ґІоттаьн хилар.

Новкъостаца Л. И. Брежневех Э. Хонеккерен хьахХайкадир СССР-н ГДР-н юкъера массе а доагІоралла цхьана лелладу ґІулакхаш толаме дегІадоагІаш хилара, КПСС-н СЕПГ-н юкъера бувамаш, шиз мехка кьамий доттагІаьл дІаІо «ІоагІІуш хилара шоаш рауа болга. Экономически Іилматехнически цхьана ґІулакхаш лелалара перспектиеш а йийца, режаращка йолча шин партен паччахьалхеенийн кулгалхоша барт бир СССР-н ГДР-н юкъе специализаци кооперировашна яра 1980 шерагара 1990 шерга кхаччаьна йола программа оттае, СЭВ-ч царгІ тІехьа тІаІаІ болх беш латтача тІехьхачча хьаІа проблемаш. Цунца дийзза белгалбир Сийлахь-боккачча Октябрьсте социалистически революце 60 шу дизарга юбилей дуеен халкьашта юкъера лоарХІам. СССР керда Конституци — дезІаенача социализман хьалъеш латтача коммунизман Конституци кепатехь арааларо а дерригача хьІкъо юнаш хилларо а дуеен тІа дика уйла шерра ґІоттаьн хилар.

Новкъостаца Л. И. Брежневех Э. Хонеккерен хьахХайкадир СССР-н ГДР-н юкъера массе а доагІоралла цхьана лелладу ґІулакхаш толаме дегІадоагІаш хилара, КПСС-н СЕПГ-н юкъера бувамаш, шиз мехка кьамий доттагІаьл дІаІо «ІоагІІуш хилара шоаш рауа болга. Экономически Іилматехнически цхьана ґІулакхаш лелалара перспектиеш а йийца, режаращка йолча шин партен паччахьалхеенийн кулгалхоша барт бир СССР-н ГДР-н юкъе специализаци кооперировашна яра 1980 шерагара 1990 шерга кхаччаьна йола программа оттае, СЭВ-ч царгІ тІехьа тІаІаІ болх беш латтача тІехьхачча хьаІа проблемаш. Цунца дийзза белгалбир Сийлахь-боккачча Октябрьсте социалистически революце 60 шу дизарга юбилей дуеен халкьашта юкъера лоарХІам. СССР керда Конституци — дезІаенача социализман хьалъеш латтача коммунизман Конституци кепатехь арааларо а дерригача хьІкъо юнаш хилларо а дуеен тІа дика уйла шерра ґІоттаьн хилар.

Новкъостаца Л. И. Брежневех Э. Хонеккерен хьахХайкадир СССР-н ГДР-н юкъера массе а доагІоралла цхьана лелладу ґІулакхаш толаме дегІадоагІаш хилара, КПСС-н СЕПГ-н юкъера бувамаш, шиз мехка кьамий доттагІаьл дІаІо «ІоагІІуш хилара шоаш рауа болга. Экономически Іилматехнически цхьана ґІулакхаш лелалара перспектиеш а йийца, режаращка йолча шин партен паччахьалхеенийн кулгалхоша барт бир СССР-н ГДР-н юкъе специализаци кооперировашна яра 1980 шерагара 1990 шерга кхаччаьна йола программа оттае, СЭВ чу

КПСС Нохч-ГІалгІайн обкома V пленума решенеш кхоачашъеш

ШИРДАЬННАЧУНА ЛИРА КЪОВСАМ

Тха районе хьаькъегамхоша ЧІоагІІа дегаш ГІоздаьлийна ГІайнаьр КПСС ЦК майрша (1977 ш.) Пленумах решенеш. Шозах собранешка шар маршаш раьйа а волаш хьоабайна. Уьш тІехьаьрчаьрчашна дин культий хьаькъегаьрна законодательство телиг дийрах уголовни бекъоталлаьр эзар Дженгий, Гордалин Ялхой-Мохк хьаьна юрташкара массеран сектант.

Сектанташа, царна дуьхьала гаьнаьгІаьн, тІегІийна кхоьсам да лоаттабева моттигашка мел доккха зе ду хайина тхоьна тІоаьй районе ГІордаьлера кхаьна юртаьрчу хьаьна. Гучдаьлийна, дийна дуьхьалера кхоьсвеч партийнийн организацие, юрта Совето, общественийн организацийн мелаг-ГІаьнаьрчу. Цу хьалаьнца шоай ГІулаьцаш синдаьл Чиммирзий, Кунта-Хьажий, Ташу-Хьажий сектантский группаш. Бе-ЧІамаша Іалаш хиннеш да цун вахар.

Уьш еррига эргалоаш вай республикера экономикийн культурийн дегІайхьаьлера Коммунистическа партие хаддаьна йоахо еш хилар, КПСС-ан Советан начальникаьлгІенчу хьаькъалера ленинский политика чаккхьаьр, сийлахь-доккхаьч эрсийн СССР кхачен хьалхъана шоийна болчу латтоп дуьхьа доллаш йоаьчкоьстал дар бахьан долаш хиннад.

Белгалдаккха доагІа, керда вахар тха районе а дийр классан сковн кхоьсан латтача хьалашка хьалдаь хилар. Кхаметтел цьаьл бахьан а шоийна пийсеннийна горонах пайда ваьг. Уьйрбеч-каста тІеранькъал цо ший вирдах бо да нах тайп-тайнарчу ГІоаьчкъаьна ДІа-юта кхачийна. Уьмсаьна ши тайнарчий терат-бийсапкка нхав, масех оп1ораьхьара гІо даьд по керда нах тоаьбанен юкъеьсоаьр, ут ГІоаьрга дийн культет дийн законодательство телхадаьна нихъ а лаьцна.

Сектанташа законаГІа доаттин лелаьр ГІулаьхьан геттарг ю дийнаьр Гордалийн юрта Совета сесее, граждийн сходе. Общественноьсто дегаьрх эгтара лаьрчІ. Боьл сектанташ Эльдаьжийнен Тата-Джумаев Кулу, Элукаев Кулаь дийн культийн хьаькъеьнца законодательство телхадаьн уголовни бекъоталкеме а еза, лийца чубехьаьр тайп-тайнарна хаьнан яха.

Партие-райкомо, ну тайнарна хьала гоьнчийнийн мах а баь, колхозо партийни организацие, юрта Совета новкъоьчетал дийна ширача зама. Іоьхьаьна ГІулаьхьанца доаттаьр кхоьсан ГІоаьрчу. Хьалаьна ГІулаьхьанца доаттаьр кхоьсан ГІоаьрбара тІедеза дийн. Іоьхьаьна ГІулаьхьан белгалдийр. Из доаг иштта дийнаьр юртаьрчу гражданийн сходе а.

«Лаьдий даьхьа» яхаьна шин ГІулаьхьа ваьнна хьелисачу эгламера ГІулаьхьо ший во хьаьхьоьх йоІ кийчьеча, хІаьраьне ши-шийна ГІаьнна ГІулаьхьа участкан хьаькъегаьрна, цІеношта гонаьхьара сана, дола лаьттаьн ІаьдоаьхаьрА хана.

Дийна керте латтаьрна болаьн ГІа-ваьнна яьхье шоий ма-хьаьдІа а дорарадаьн. ХьаьлІоаьн хьоачаьрагІчар сагна дола родоьн строх кхелдийна ГІаьнна ГІулаьхь. Тайп-тайнарна ньаьхьа цІаьнна ВІашІтІехьдоаьл, цу эгламера ГІулаьхьан пийда а эгаш, бекъоталкеме оьшна цхьа та яхьаьх, хьеьсеьне кегІа, общественна дуьхьалера бе-бе ГІулаьхьан лелаьр. Масала, Хилин Юртоьхьан юртоьсаьрга чубоьгІаьн Корен-бенош яхаьна юрта ваьнна Мустапаев Гежиж, 1966 ш. тха уголовни эулам а дийр, правоьхоьшА Кхаметтел США-ран ГІа милион, Канаьдера цин мелдийн оа сагО а яьдаьь цунна кІаьн, кулгаш эдара кагнаьш цІеранаьжаш латта Латвийн Америкъ, Азе, Африка мехкашка, Австралие.

Нохч-ГІалгІай АССР-е Кхайкарера кІаьн, кулгаш эгаьнна 16 шерах тІех хьа ньна болча берригача гражданийна (723 эзар саго), ну лаькъе Болгарийра вешача 400 саго а — ГІиндиьхьонца.

КПСС ХУ съездо тІаийна машарг программе ГІа ваьнна кхоьвІа а ей, Лаьттаьр тІа ДемократическІийсто йийсто йолеш машар «ІоагІІаьрга шоай маьхулла ГІо де гІаьрг ВІа республикера кхаьчетамах. Из ГІулаьда доккхаГІаьнна кхаьсгаьна декларации тІаийдарах а шоай раьйа а хинна цаьа Советан машара Фонде ахча дийрзеш ГІулаьхьа хиларг а.

Машар дорабера Нохч-ГІалгІай Комитетон Советан Машара фонда ГІо деча республикански комиссеи шоай ГІулаьхьан Іадоалаьнначу хана деш хьаьгойт республика машара тІехьаьрчаьрга боламе ваьнна тоьрсе ваьлаьн. Практическийн буьхьам лоаттабу республика машара городаьшкен районийн центрашкен вІашатІехьаьгаьна Советан Комиссийн Фонда ГІо деча комиссеийна.

Сийлахь-йоккхаьча Октябрьскийн социалистическийн революцие 60 шу дийрзеш ДуьхьаьнгІа белгалдаьр болч чаккхьаьккхьаьр Комитетон Комиссеи. Юха хьаьжа а хержа «ІоагІІаьнна» Машар дорабера Кошин Советски Машара фонда ГІо деча Комиссеи составийн. Юбилейна хетаьнна хьалдаьна мероприятийн планаш оттаьна а ВІашатІехьаьгаьна Комитета президиумеН Комиссе бюран шеррачА ЗаьсеЛаьна. Хана республике вІашатІехьаьгаьна ГІаьнна ваьнна ГІаьнна юкъе боккха агитационно-массовийн политико-просветительийн болч беш йола фонда ГІо ду эзар гаргта шоай лоІамера комиссеш.

Болх вІашатІехьаьккхьаьр моттигашка хьалдаьн новкъоьстА дар ГІулаьхь цІьаьйочІ (Назрановскийн, Сунженскийн, Малгобекийн, Ачхой-Мартановскийн, Урусмартановскийн, хьаьча районашка) баьхьа хиннеш комитетен комиссеи членашца. Кхаьст-хьаьстачА районийн комиссеийн баьчча балхьаьгаьна ладаьйІаьг Іаьнна ГІаьнна ГІаьнна ГІ

Сатем боаца саг

Хидранев Къурейн «Экажевскій» совхозе къаьначе механизаторех цаІ яз. Ухаза цо болх бу ер тъэоьалгІа цу ЩІа. Ухх тІехъаьрча массеях шера ихьоалагІгІа бранзаьшка къаьшка коврталаш хкеш ва яз.

Йокка я ваІшТехьйоаккхаш а я из дІаъІкоьг я воашкара къьхъгІаьмз хьокхам тсІ коммунисташа, масала, ах шера плян 125—135 процент кховаьшъяьІ механически участка гокарташа коммунисташа Белов Владимира, Арутюнян Феликса, фрезеровщика комсомольца Тушенко Валера.

Пятилетка пщы шера плян 7 ноябрь тІаьхоачаьш чакхъьккха деккар тІаьйнаца коммунисташ Зайабурин Алексей, Васильев Владимир, Козяков Петр керте латтача бригадаца шоай доин дика кхоачашу.

Дуккха ха йоаццаш хинна хорхамаш дикана къаьсгІамца белгалдахаьра яхь а лаьца, завода коллективе ах шера продукци арахецара план хкоачашйиг 19 пщы тІаьхоачаш, реализаце ар — 102 процент.

Республика берригача къаьгаьчашца саина, Сийлахь боккхача Октября-60 шу дезара сийна шерра социалистически яхь воаражаьлІдаолаш ерригаьчашца шоллаІа цу Грозненски экспериментальнаи механически завода коллективо.

Социалистически деккараш Таьвшш хиннача собране пропизводстве хьалхаьттераша берригга шоай болхлой тІаьхийхар дезача юбилейа тІаррадер къаьхьегама соьгІаг нийца из къаьвараьра, продукци геттара дика арахецара, пунга дІаолоар лаьцара, тІаьра болха ца дикадІа Знак йоаьш чакхдаккхаьра.

Яхь ваІшТехьйоаккхаш а из дІаъІкоьг я воашкара къьхъгІаьмз хьокхам тсІ коммунисташа, масала, ах шера плян 125—135 процент кховаьшъяьІ механически участка гокарташа коммунисташа Белов Владимира, Арутюнян Феликса, фрезеровщика комсомольца Тушенко Валера.

Пятилетка пщы шера плян 7 ноябрь тІаьхоачаьш чакхъьккха деккар тІаьйнаца коммунисташ Зайабурин Алексей, Васильев Владимир, Козяков Петр керте латтача бригадаца шоай доин дика кхоачашу.

Дуккха ха йоаццаш хинна хорхамаш дикана къаьсгІамца белгалдахаьра яхь а лаьца, завода коллективе ах шера продукци арахецара план хкоачашйиг 19 пщы тІаьхоачаш, реализаце ар — 102 процент.

Пятилетка пщы шера плян 7 ноябрь тІаьхоачаьш чакхъьккха деккар тІаьйнаца коммунисташ Зайабурин Алексей, Васильев Владимир, Козяков Петр керте латтача бригадаца шоай доин дика кхоачашу.

Дуккха ха йоаццаш хинна хорхамаш дикана къаьсгІамца белгалдахаьра яхь а лаьца, завода коллективе ах шера продукци арахецара план хкоачашйиг 19 пщы тІаьхоачаш, реализаце ар — 102 процент.

ХІАРАВАР СОВГІАТ ДЕННА ВА

ДІадахача шера арахецаьчча продукцеца нийсйина цу хана заводе хьаьвий 8,3 процент дукхагІа продукци. Планал тІех 28 аьзар сома пайда баьб. Из кІезиГа бан завод йоккха боаг продукци хиллар хеташ. Продукцеца сІадоар 2,4 процент лоХлаьв.

Дуккха ха яз из завод болх бе йоІаелиа. Бакъда цу лоаиІаш ца хаьа я цу ДІаІ ДІаІехаьІ РСФСР дуккхача городашка, ХІана аьлча цо хьаьш болча продукци шиа ДІаІкоачаьлаьш. Цига хьаьо наьхьаьш тоаду машинаьш: асфальт ВІоахьо АР—53, харш дамийча асфальт чуйотта ЭД—10, лоа ДІаІодахача мопинш шеттаьш хьаьо а тоаю я ОЗП—1,5, яхьяраш.

ХІанз хьаьо йоІаяьй наьхьаьш тоаду кьы я дикагІа йоаа МТВДТ керда мишина. Автомобильаьн транспорт, из дела наьхьаьш геттара дегІаденача вай хьаьо ца ХІана ешаш я.

Из дика хьетадаьч къаьхьг заводе коллективо. Города предприятеште юкъе эттача социалистически яхье когьаьнарех цаІ я Грозненски экспериментально-механически завод коллективо.

— Ер дикагІа, ер воГІа ва йоаьш болдо хьоаьлаьр хала да тха коллективе юкъера, — аьлар партийни организацие секретара Гренкина Светлана Петровнас. — ХІарадаь дика къаьхьг укх юбилейн шера. Ер шу воаш ма-дарра. Йоккхийча событеех диза да. Коллективе ваьнаьнгІа ваьнаьг хІинз тта болХлоа. Хьокъаме къаьхьг хІаьнза хержача тта депутаташа тохара Чернякова Галинас, машинеца Анисимова Леонидас, сварщикас Старовойтова Надеждас, хІаьта шитта следарг сборщика коммуниста Черняев Юрий Павловичас, заготовителла Павленко Викторас, кхьчьар.

— Производственни толамаш даьхьа наьхьаГІорда тІо Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дизара.

Ю. ЮСУПОВ.

Дикача нахах

НАХА ТЕШАМ БЕННАР

Погосян Васак Андреевичца лагдаьгІаш цаІ да-тха. Берий цаГІа ХьаьхьаІийнаа из. Коллективе хиннай цун да а нача я.Ийс класс яьккхачуьл тІеІьаьГІа къаьгьегама ваьш ІьаьІаьІ. Бокъурча станкостроительни заводе слесарра ученикгІа йоаьш кхеллеТа эЗамийг ешг. Шоаеч из къастар сеи новкъа болаш бІаргашка хий этта пакъаьвоаккх шоай новкъост йиннаьвоша сина цунца цхьана бе-рий цаГІа хьаьлхьхьаьш ниннарша. СовгІата кочи туьфешин ца цар цунца.

Атта хиннанц ученик воаш цо ваьстаьн сеи новкъа болаш цунца уллуьг отт дика наьх, цар хьаллоаьш из хало ГІаьттача. Цунна даьн дийлаьа хиннад пар дешаш. ЦІунна ваьнаьнгІа дийнаьг Васак Андреевичца «Дуьне дика наьх болаш даьш яха ХІинца.

ЭІамигача саг езаенаьш ше карадаьла кулг-гонзал. Теркам тІаьхиййта лаьуьгІ цо къаьнаьча болхлоца шийна деча хьеьхарга. Болх бен хьаьо ца ХІаьа опыт а ваьш йоІа говзал а. Даим лостам баьь, цена доатаьо цо ший балха моттиг, нана берага саина токарин стаьнкоца хьюж.

1939 шера тІема тІулаьхе тІаьвийчаьча командаьне хьехарах Тбилисски артиллерийски училище дешь дІаьотт Погосян. Цига из деша вагІаш болалу Далй-мехка тІом. Хьалхарчарца вода из хьаьмсара Даьхе бохаье тІаьенача моастаГІюхьлата.

Васак Андреевичца тІом баьь Къаьбардеца Кавказе, кхоалаГІа Украински фронте, кхьчьа моттигашка. Цунна тІем тІа вагІаГІийнаьг. Цо ваьнаьнгІа белгалдеш я цунна тиннна оргденаш я медаллаш я. ТІехьара йоккхий топаш ьІьча ІІІиннга саг воллаш ІомаьІьчу говзаьлаьш сатос Посгосна 1950 шера йоха а слесарря говзал карлоаш цо. Слесарь болаш бо воаьлу парадоксальнаьн мех пайда дуррба.

Р. РУСЛАНОВ.

ЖА ХИМИЧЕСКИ ЛАРГАР

ХІанз дийлаГІа шу да Шелковской района «Красный пахарь» яьчча колхозе ин химически ларгар эксперименташ лаьтта. Профессора Г. Г. Зеленскен цун гІончашен доаькъарца цхьана къаьстта шиГ тайпара химически препарат тоІ жеиг. Цул тІехьаьГІа цхьа 10—12 ди даьнчача гІолла тха дегІа а да доагІаш соа цаВ. ТІаккха из кхеллинаш уьзадеш ьІьхьадаьйш дуг. Из болх, цул тІехьаьГІа сеи аттача а баьле, кхалаьхагеи бергашкеа хийцца булуш хуо. Нагахь сиина эксперимент дІайолаьйча хоХьле ту тайпара лоргашш итташ устагІий мара хиннаделе, укх шера химическе ларгар 6000 устагІа.

Цу тайпара опытеш ю кхьча областийн республикийн цхьадолча боаахамашка а доаьоо дечьа я. Цхьабакъда Іилманан практическин гІулакхашца вай республике сиина шиттаа бІу-болийташ доа хІамаш хІанзалца цхьаннаьхьа а гучадаьнна ваш.

Профессора Г. Г. Зеленскена гучадаьнначух, ваьш химически препарат Іаьтьаьш устагІина шийла а цун тІехьеІьча а, тІаьта шитта тхаа дикала а. «Дошо» цо юха а тІехьича тІаьоаа.

ХІаьта кердача тайпара жа ларгарах лаьцна аьлча, лаьрча-чул тІехьаьГІа цхьаьчьачоч, цхьан устагІанна тІера доаьла тха 600—700 грамм дуккагІа а воаьсаьрга дегІа а яьгІ пІендаьн кегІа да дашн хьаьоаьнаьш геттара дегІаденача вай хьаьо ца ГІа ешаш я.

Из дика хьетадаьч къаьхьг заводе коллективо. Города предприятеште юкъе эттача социалистически яхье когьаьнарех цаІ я Грозненски экспериментально-механически завод.

— Ер дикагІа, ер воГІа ва йоаьш болдо хьоаьлаьр хала да тха коллективе юкъера, — аьлар партийни организацие секретара Гренкина Светлана Петровнас. — ХІарадаь дика къаьхьг укх юбилейн шера. Ер шу воаш ма-дарра. Йоккхийча событеех диза да. Коллективе ваьнаьнгІа ваьнаьг хІинз тта болХлоа. Хьокъаме къаьхьг хІаьнза хержача тта депутаташа тохара Чернякова Галинас, машинеца Анисимова Леонидас, сварщикас Старовойтова Надеждас, хІаьта шитта следарг сборщика коммуниста Черняев Юрий Павловичас, заготовителла Павленко Викторас, кхьчьар.

— Производственни толамаш даьхьа наьхьаГІорда тІо Сийлахь-боккхача Октября 60 шу дизара.

Ю. ЮСУПОВ.

Сийлахь-боккхача Октября хьокхам

ХІанз тхъо шу гаррга ха ыннай пІи хеза японски экономист, профессор Мураити Хорис «Япония — СССР» яхача обществе ваьнаьнгІа президент ноаьла. Цхьабакъда японски советски кхалхашца юкъера доттагІаллаьГІа «Іоаг1ар» духьо доаттабеча кьовсаьна, ма-дарра аьлча, ях бІаь шу гаррга ха хетаьнЙ цо. ХІаьта хІаьа я, ха яхь ше воллашкеьа а, — новкъоста Хорис 81 шу даьй-над. — хьинаре даькъа лоаи цо СССР-ах, советски Іаьлаьл латтача 60 шера вай мехка кергІаьнгарех доаьл бакъдар японщашта юкъе дІадоаржаьдеча. Цхьа кхоЙтта шу хиИа мер сон профессора яІаьш доаьа. Цу шерашка из ІІІаьла хуьшаьнаьнгІа ьІьна хетаьу, ше хиннача тайпара тІех аьшеи хьиннар доаьшш ва, корта дуьхьгІа кІийбІлар мара яхь хІама доаьшш.

— Іа хетт сога Октяброн Ленинен бу влияни ньй хьона яхьш, — хиттар керлаьоаьг М. Хорис. — Эйнх, из геттара дІаькъа хьаьаьг да. Сийлахь-боккха Октябрьски социалистически революци ьІьнаьча 21 шу даьйна вар со, хІаьта цу хана я христианский гуманизма идеешта «Іоаг1ГІа ТІа» кхуьвра со ТІаккха, Сийлахь-боккхача Октябре аламий ноторе чуьл кеспе заьна хьийлаГІ-лачул ГІеІьаГІа, марксистски политически экономи Іомае воаьлеслар со.

1927 шера аьхьи дог ГІоаьдоаккхаш доа хІама хиллар са вахаре. Со Москве вийсеьлар. ХІанз а ГІеІьа дика дагІоаьГІа сона цу ханара Москвен москвичаш Октября 10 шу дІаьар деадее кийчуьн бар уж. Гуш дар, дунен ГІа эггара дІаькъарча социалистически паччаьхьалкхен гражданиш, Владимир Ильич Ленина ваьскеташ кхоачаш а, дой, шоай дерриГа хьинар айдь керда ваьхар ьІьаьдеш доаьхьиГа. ТІом чакхдаьнначуьл ТІеІьаьГІарча хана дукхъаза а хиннад со СССР-е, хІаьта а эггара ьІьаьлаьш со хилар сона дицдуьрдоаьшш да.

30-ча шерашка преподавательски болх бешш В. Н. Ленина балхаьнта таржам деши хиннад М. Хорис. Бахьаьн из доаьш японски кхьаьсгамхошца дІаккхьаьлаьл «Паччаьхьалкхен революцийн», «Империализм, ше ма-ярра капитализма лаьхьера стадІе» яьа я кІийбІлар а, ешнисеьн балхаьш. Марксизм-ленинизм Японе дІаьккхийкхарах, японщашта юкъе Советски Союзах доиа бакъдар дІадоаржаьдарх японски полице мехка милитаризмаьн реакции хьаьрчаьнна. Цо ваьнаьнгІа шерашка кхоаьа набахта а велла, дерриГа а дьарХлача чуьвалгІаш пиш дьаьккхад М. Хорисе. Цхьабакъда е репрессеца а, е набахтечаша а кагвьаьш из. ТІом чакхбаьнначуьл ТІеІьаьГІа Японе комиарте чІеналлаьл вода М. Хорис, юха а хьинаре даькъа лоаи цо японо-советски доттагІалла ТІеІьаьрча боламе.

— Ишшта кьовсаьл доаттабе Іомаьвь со Ленинен Октяброн, — йоаьх новкъоста Хорисе. — ХІаьта, нагахьа санна леннински идеешен Октябрьски революцион Японеа ьІьна воаьдеспе мах беш хиннА, эггара хьалхІа хьоахе ФрагІа 1918 шера августе хьийнен 43 профектура, 37 йоккха город, цу дьаьхе Токио а, хІаьта шитта дукхха юкъерен кагийн городаш, юрташ, чаьхьарчаьнгІ доаьарийн поселкаш чулаьцан йолла ГІорьяьнна «луга бунташ». Цу хана царна юкъе дакъа лаьцар японе бахьана берригача кхийнача нахах дІаьаьГІа дакъа гаррга барзша.

— Мишта мах бу Іа КПСС XXV съезда решений, экономика дьаьхе советски хьалха ваьрагІаьлаьнначуьл, дунен аренерча СССР лоарХІама?

— КПСС XXV съезд хиннаьчул ТІехьаьГІа дІадахача шеро тешал ду цун решенеш толаме кхоачашеш хиллар, — жоп делар новкъоста Хорисе. — ХІанз дунен ТІа йолла шин системе — социалистически капиталистически — ІІІаьш ийнйина геттара шаьра бІаргагу социалистически система тІех хилар. Из кьаьгта хьаьокх укх тІеІьаьрча хана дунен тІа эттача политически экономически хьало а. СССР хьалха боламан дегІаболаьлаьра иттаьтаьй Іилмахошца Н. Ферес, Б. Найбурца, К О. Мюллера. Из хьаьлаьр ДІадоаржаьдеш Іилмахошца. Цу шера ваьнаьнгІа хьалхарчу Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце хьаьккхийча Советски Союзе экономически паччаьхьалкхеш ІІІаьш ийнйина; ІІІаьш ийнйина. Из доаьш, ер, боккхаГІа лоарХІама хуьл из дунен хьалхаьа юкъера гІулакхашца диллаьлаьр, — белгалдоаьккх М. Хорисе.

М. ДЕМЧЕНКО.
ТАСС корреспондент.
Токио.

ЮРТА БОАХАМЕН ПРОМЫШЛЕННОСТЕН ЦХЬОАГІО

Украина юртаьшка хуьлаш лаьг агропромышленни интеграце интенсивни процесс, вешта аьлча юрта боахам бе-лаьл чакхйоахача промышленностаца бувзар. Фу пайда ду цу ГІулаьхо республика хьалха боахама? Цу тайпара хаттар дир журналистика йолча Виноградова Эльинас Украински ССР Іилмай Академе Экономически Института отдела заведующеца Онищенко Алексейца. Иштта ца по дешна жоп.

— Масалан доаьлаьрца ДІаьволаьуьрца со. Хьаьвий мехка, Украина а юкъе йоІаш, ГІапой проектех сиина ВІаьшаГІ. ехкина и шера 54 заьрнегара 108 заьрнера кхоачаш ъьаьхкарг леларйолча хьаьбай комплексаш. Иштта йоккха комплексе доаьхьарца ІалапІе вна ДІаьхоачарбен цхьан колхоза. Цу совгІа дукха руьхьа а ела, из ваьлаьрга ДІаьдаьГІа. ХІаьта масеьх боахам ВІашаГІ а кхийтта цаІ-чи шера е ша шера из комплекс хьаьдеча дуьзна а йолде мотт оттаьу по шийта ІІаьлхаьр. Из иштта доагІаш да юртобоахама производиться кхьча доаькъоашца а. Цкьоа колективаьрца ГІеІьаьГІа хьаьрхоаГІ. ІилмаьнгІа ВІашаГІаГІеІьаьлаьр колхозашца, совхозашца. Хьаьвий доаькъоашца йийсйина а ГІа ГІеІьаьГІа хьаьбай эффективностаца да цигара пропдукци йоаькъоашца.

Ерригача боаьаьий юкъера объединенийна хьаьбай аьлча дакхьаьрга ДІадоаькъ кхоаьа кІеІьаьГІа да цае хьаьо болчаьнна хІаьра колхозе ДІаьоаьнгІаьчуьл. Хьаьвий доаькъе доаьлаьр цхьа центнерагара ДІадоаькъ кхоаьен ахаьзен. кІеІьаьГІа хуьл. ХІаьта коя ТІаьчча оалхьаьрашца эзар фуьл ду — шозза гаррга дукхагІа.

Боккхоаьнчаьа доаьа масьл за ер. Киевски областа Таращански районера хьаьбай продукци ца яккхаьра колхозий юкъера объединеи. Цаьрех дукхаьнарех ІІІ-ча продукци ДІаьхийтаьен из Никополски районера объединеи. Цунна чуйоаГІа кто ма-лоа: шиЙ консервний, цаІ чьаьГІаьр доаькхеп, ишшта кхо хоаІаьлий кхоаьбар, жом я телаш ьІьайбаш кхоаьбар, шинарарш ледаьер, эггара ТІехьа шурий боахам. Специализаци ЮО-ЮО хуьйт кьаьйбаш ьІьаьлеш эггара. Цу по шийта ІІаьлхаьр. Из иштта доагІаш да юртобоахама производиться кхьча доаькъоашца а. Цкьоа колективаьрца ГІеІьаьГІа хьаьрхоаГІ. ІилмаьнгІа ВІашаГІаГІеІьаьлаьр колхозашца, совхозашца, иштта кхо совхозашца. Цунна дуьзаьлеина доаьа кооперативни ленинский планаьчуьл ТІаьхьаьнгІа ВІашаГІ а кхийтта цаІ-чи сахьаьт я, районера кІийна колхозашца цу ГІулаьхе цовоаьтьаьн хьоаьсахьаьт эшача. Цкьа центнер лоаьаьл ТІаьхетийтара ду доаькъаьр кІи еДинича мара ваьш, ер ваьнаьнгІа иттаьцкьийтта эшача. ДІаьчуьлн воаьа доаьхан, ТІехдика дерста да. Шойх дьаьа шоаьш дуьна цу бакъдаьнца.

Агропромышленни предприятеша объединеиеьн цхьаьнгІа болаш я республике. Масала, «УССР Главполозновпром» яхар а Цунна чуйоаГІа хьаьбай продукци йоаьа боахамий юкъера. Масеьх предприяти. Кхьметеп специализаци-жоккхоаьнца ийсйина а гІа а объединеиеьн толаш хьаьр: хьаьцкъаьна оаьарле шозза лаьнгІаьгІа да юкъера лаьрхІаьо ялийхьаьн бІсеи хьаьбаьта зоаьаьа тІаьхетара 30—40 процент дукхагІа да, доаькъар 20 процент кІеІьаьГІа эш.

Республике вІашаГІеьсхьаьш ца ваьнаьнгІа цхьаьна хуьлуьча бабий фу Іалаьцуьн баьшалаьраш кхеДуьн чакхдоаькъ объединеиеьн. Цаьрех дукхаьнарех ІІІ-ча продукци ДІаьхийтаьен из Никополски районера объединеиеьн. Цунна чуйоаГІа кто ма-лоа: шиЙ консервний, цаІ чьаьГІаьр доаькхеп, ишшта кхо хоаІаьлий кхоаьбар, жом я телаш ьІьайбаш кхоаьбар, шинарарш ледаьер, эггара ТІехьа шурий боахам. Специализаци ЮО-ЮО хуьйт кьаьйбаш ьІьаьлеш эггара прогрессивни боаьа методаьн технологий юкъе кхьаьа, еррига ІІаьна ий ВІаьна йоаьа ХьаьбаьГІа ГІулаьхьаьрга процесш механизаци а ях автоматизаци а ях хуьл.

Еррига ца ду объединеиеьн экономичеьн хьоаьсахьаьт. Хьаьбаьта цхьа центнер дуьлх ТІаьхетийтара боаьнь ха пхи сахьаьт, ях сахьаьт я, районера кІийна колхозашца цу ГІулаьхе цовоаьтьаьн хьоаьсахьаьт эшача. Цкьа центнер лоаьаьл ТІаьхетийтара ду доаькъаьр кІи еДинича мара ваьш, ер ваьнаьнгІа иттаьцкьийтта эшача. ДІаьчуьлн воаьа доаьхан, ТІехдика дерста да. Шойх дьаьа шоаьш дуьна цу бакъдаьнца.

Цу тайпара да Николаевски область Баштански районера объединеиеьн хьоаьнаьш а Цунна чуйоаГІа хьаьбай продукци йоаьа боахамий юкъера. Масеьх предприяти. Кхьметеп специализаци-жоккхоаьнца ийсйина а гІа а объединеиеьн толаш хьаьр: хьаьцкъаьна оаьарле шозза лаьнгІаьгІа да юкъера лаьрхІаьо ялийхьаьн бІсеи хьаьбаьта зоаьаьа тІаьхетара 30—40 процент дукхагІа да, доаькъар 20 процент кІеІьаьГІа эш.

Республике вІашаГІеьсхьаьш ца ваьнаьнгІа цхьаьна хуьлуьча бабий фу Іалаьцуьн баьшалаьраш кхеДуьн чакхдоаькъ объединеиеьн. Цаьрех дукхаьнарех ІІІ-ча продукци ДІаьхийтаьен из Никополски районера объединеиеьн. Цунна чуйоаГІа кто ма-лоа: шиЙ консервний, цаІ чьаьГІаьр доаькхеп, ишшта кхо хоаІаьлий кхоаьбар, жом я телаш ьІьайбаш кхоаьбар, шинарарш ледаьер, эггара ТІехьа шурий боахам. Специализаци ЮО-ЮО хуьйт кьаьйбаш ьІьаьлеш эггара прогрессивни боаьа методаьн технологий юкъе кхьаьа, еррига ІІаьна ий ВІаьна йоаьа ХьаьбаьГІа ГІулаьхьаьрга процесш механизаци а ях автоматизаци а ях хуьл.

Еррига ца ду объединеиеьн экономичеьн хьоаьсахьаьт. Хьаьбаьта цхьа центнер дуьлх ТІаьхетийтара боаьнь ха пхи сахьаьт, ях сахьаьт я, районера кІийна колхозашца цу ГІулаьхе цовоаьтьаьн хьоаьсахьаьт эшача. Цкьа центнер лоаьаьл ТІаьхетийтара ду доаькъаьр кІи еДинича мара ваьш, ер ваьнаьнгІа иттаьцкьийтта эшача. ДІаьчуьлн воаьа доаьхан, ТІехдика дерста да. Шойх дьаьа шоаьш дуьна цу бакъдаьнца.

Цу тайпара да Николаевски область Баштански районера объединеиеьн хьоаьнаьш а Цунна чуйоаГІа хьаьбай продукци йоаьа боахамий юкъера. Масеьх предприяти. Кхьметеп специализаци-жоккхоаьнца ийсйина а гІа а объединеиеьн толаш хьаьр: хьаьцкъаьна оаьарле шозза лаьнгІаьгІа да юкъера лаьрхІаьо ялийхьаьн бІсеи хьаьбаьта зоаьаьа тІаьхетара 30—40 процент

взаимодействии агропромышленни 14 объединеиеьн. Царна юкъе я ший тайпара цаІ — «Одесссловоощпром». Бьаьлаьрца ьІьаьлхеаьрал, уж чакхдаьнна совгІа цо ше йоХх шийн продукци.

Цу объединеиеьн я 22 совхозе, кхоъ консервний завод. ийс бІаьн цаІ тіка йоаьа рознични маг йоаьа хьо комбинат. Бьаьлаьрца — сиха талха продукци. Из йоккхаьн йиса продукци сиха чьаьхьккха торо я объединеиеьн из де торо ю ший ьІьаьвод йоаьача совхоза е колхозе.

Гаррта ха 154 ду тайпара боаьий предприяти ВІашаГІйоХкаргьа республика еррига ца ІІІаьлхаьр.

Фу дуьрда по хьалха боахама? Иттаьн я бІаьн а миллиаьрнаьш сом доаьрІаьм бола пайда дуьргба. Агропромышленни объединеиеьна юртобоахамен промышленостаца ІІІаьлхаьр. Цо шийта. Продукци чакхйоахача вай хьаьрга предприятеш ца хьаьлех юртобоахама продукци ІІаьхьаьн а йоаьа а юрта хьаьккхаьрн ВІашаГІ а ІІаьлхаьр. Из стандартни ьІьна еза, специализаци боахамаша из кхоачашечча тайпара. Бакъаьн, из ваьнаьнгІа ІІаьлхаьр. Из такъаьнгІа ІІаьлхаьр. Из такъаьнгІа ІІаьлхаьр. Из такъ

ІИЛМА-ТЕХНИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦИИ ВАХАРА ХЬИСАПИ

Цін хезза йола Жан-Жак Руссо вахьхаа йола XVIII бІаьшера деНа шерра яьржай цивилизацин прогрессан цхьана хиннад.

ЦІаьхха, цхьан юкъа, еррина проблемаш хьоахаьшне аІаьн тІехьдаьлаш. Кіентра хьалонаш эшне бийзаш, хІаьн а эшаяш советсин халкъо. Бакъда кертТердар — экономикин социальнин сферин шоайІа юьйзанца цхьана деГІаьхаш хилар. Вай паччахьлюке аІаьхИйІа ме хуЛ дукхаГІа хьоахьашку социальнин культурнин эшараш. ХІара советсин дезала хозуьйолча ца хІиМо тешам болийтхаьнарчеН хьоахарчеН дешаш, вахара тешаме лард хьаю.

Вай хенарча Іилма-техническин революце хьалаьчо я хьедерДолчо а дукхха проблемаш хьоастараш, цу юкъе тоНазаш среда лорАяр, уначІІенО лорАяра системен, наха баха цІенош хьалдарн, транспортн дика аІаьштІехьыккхар а долаш, керда дехьараш уьттаду. Ишта наьха дешара боярм, нар квалификаци лаХьЬара ЛІадеХарашн а дукхаГІа да. Масала, производственин процессашта автоматизацин тІехь-тІехьаГІа дукхаГІа хиннай аьнна советсин бохХло болх боанаш висара хьерам бан. Бакъда дукхаХьарашц ца хиннаяш, ишта шоллаГІа дунен тІОм болча шерашка а Советсин Союза, нахи материальнин рУьжьеН хьаийаЧа, эттара дукхаГІа эсиан хилар.

Ишта дале а СССР тахан — дунен Іилаа ГІа индустриальнин паччахьлюке я, из тІехь-тІехьа болеГІа капиталистическин механиттА юкъе хьаЛхЛе лелаеча США-на, хІаьта цхьаболча экономическин цхьокамашна хьожаеча цуз тІех а я. Дунен промышленнин продукце пхеаГІа дакъа советсин индустре ЛІ хІаНз. Эттара хьалха еза-бохьаХа промышленности электроэнергетикен деГІаЬолаГІа терКам тІа а бохИтаН, вай паччахьлЬкЬенО хьаьвЬ шоЙ лоЙ йолча экономика, халкъа боХама дерригача доькъошка къьхьетама оьсарца деГІаьра лаХХа темашт хьаийтаЬо, хьаьлаЙ іІаьштІехьаьлаЙ. Шерра балХа юкъйолаьлаЙ вай хаьара техникеН технологии. Масела, промышленности я коллективизационнин поТа боахаме а къьхьеГІам 1913 шерашца пийсдиЧа 33-юа дукхаГІа Іалашбаьйа энергеца.

Мехка экономика деГІаьрца тоЛеденца халкъа хьхара хьаьА. Иттаэца дукхаГІа да болХлоЛшта хьаьхулаш бола пайда.ЛИйтаэца дукхаГІа — ахьрчашта хулар. Советсин паччахьлаЬкЬе массане а йоаэув ІомдЬаь дунен тІа хьаьхара мохк ба. ХІара сага боьхо я шийна деза за дешар деша, хІаьта дешара заведеин чакхЬккхарах долча дийлОмо ше хержаяна спецИальностах хьаьхеГІа йиш хуЛдУр. Вахара моллаГІа оаґІув вай хьаьнце — ваха мотгиг, унахЬЬЬе, но лорАяр, культура, спорт — массанаьхьа а мАсседолча шерашка а Іилма-технически, экономически прогресс социальнин прогрессана цхьана хиннай.

ЦІаьхха, цхьан юкъа, еррина проблемаш хьоахачьне аІаьн тІехьдаьлаш. КІентра хьалонаш эшне бийзаш, хІаьн а эшаяш советсин халкъо. Бакъда кертТердар — экономикин социальнин сферин шоайІа юьйзанца цхьана деГІаьхаш хилар. Вай паччахьлюке аІаьхИйІа ме хуЛ дукхаГІа хьоахачьку социальнин культурнин эшараш. ХІара советсин дезала хозуьйолча ца хІиМо тешам болийтхаьнарчеН хьоахарчеН дешаш, вахара тешаме лард хьаю.

Вай хенарча Іилма-техническин революце хьалаьчо я хьедерДолчо а дукхха проблемаш хьоастараш, цу юкъе тоНазаш среда лорАяр, уначІІенО лорАяра системен, наха баха цІенош хьалдарн, транспортн дика аІаьштІехьыккхар а долаш, керда дехьараш уьттаду. Ишта наьха дешара боярм, нар квалификаци лаХьЬара ЛІадеХарашн а дукхаГІа да. Масала, производственин процессашта автоматизацин тІехь-тІехьаГІа дукхаГІа хиннай аьнна советсин бохХло болх боанаш висара хьерам бан. Бакъда дукхаХьарашц ца хиннаяш, ишта шоллаГІа дунен тІОм болча шерашка а Советсин Союза, нахи материальнин рУьжьеН хьаийаЧа, эттара дукхаГІа эсиан хилар.

ТІехь-тІехьаГІа дукхаГІа нах ЛІебехьаш я производственин йоаэа сфера оьлаш яр. ХІаьта вай кагиросша сфениаьта, продавеца, парикмахера болх, масала, ГІишлоьЬечУн е металлиста бар санна лоарХІаш бан. МоллаГІа болх я профессиН кавреЛоР йиш йолча хьаьлаЙка ютта дан общества эпиш мел йоЛа, иш, хьаьхьаЛ, знанеш ЛІаьна еза мотгиган общественни лоарХІам болиш хилар ЯІаьмигача сагаГен йоІаГен ЛІаХайта.

Баьла ха «Кезига ме» ю, ваьхе мукъа ха дукхаГІа хул. Цу ГІулакца — мукъа хе наьха ДУховни вахар ЛІаьхИйІа, ЛІаьхИйІа ГІулакца хуРгоЛаш хьаьхьаьлаЙ, хІаьна соВетсин ІаЛмахоша, хьоаГІа теркам тІабохИт. Іилма-технически революцен карагІаьлиНараш наха зуламе а доаЛаш парГІато, беркат лаьхьаш хина деЛнЛа массахьа а дагаккаЙа деза. Цуна тІакхуЛш хилар — шерра историческин даьхьЕ бІубенна хилара лард я, хІаНз эксплуатаци йоаЛача дунен цу дакъЕе вахаш мел вар бІубенна ва, бакъда йолаш я, уккхаза шиЙ проблемаш а, ДИхьаьлаЙ ЛІаьхИйІа дика кайоаЛ социалистический общества.

Александр БИРМАН,
экономический Іилмай доктор.

(АҐІН).

АРМЯНСКИ ССР. Дика къьхьеГаш ба Леннинаканскин текстильнин комбинате тІаьччаьлаЙ Армянский ССР Лаккехьарча Совета депутат Саркисин Тамарен цун неш украинка Перегудова Татьянен.

О. ИВАНОВЕИ
М. ШАХБАЗЯНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Пионерий аьхка

БЕРАША САЛАІАР

Аьхканара кашкулаш бераш яь-хулла сакьерДаьнеГІа ЛІаь я ЛІ-гІа йоаЛхо ю Назрановски № 1 йолча юкъерча школ коллективо. Уьхьаза ЛІаьхьа ЛІ-гІа оттаяьнарца юкъе я бераша шоШ бахаш бола моттигаш дикаГІа йоЛзаяр ерИйола походаш, дарбана баЛцаш гулъяр, къоанОй дувцараш ЛІаьнЛдар санна йола ГІулаЛхЕш.

Городе Орджоникидзе экскурсе баьа ЛІаьнЛ пхеЛагІчен биЛаГІен классан дешархОй. ХьаьхЛарчА шерашка санна, уьхЕ шера ЛІ-гІа ЛІ-гІа ЛІ-гІа классан дешархоша ЛаьрХІа болх беш я уьаХІІенО товарш майдан. ЦигА шоанта маьнЕта а салоГІ бераша, чакхйоаХ «Са Даьхе — Советски Союз» яха фестиваль, «ХІара сурта тІа — малхе дешА» йола сурташ даХхара йола конкурс.

Дукха ха йоаЛцаш болх бе бОлзаяьнаЙ «Олимпин» яха кружок (кулгалхо Ов Шиленко). ЦигА бераш футболаш, волейбольш, баскетбольин секцешка дакъа лоаш. Киноккаш деЗарашта ЛаьрХІа я «Кинжкай лаьвка» яха кружок. Уьхьаза берий кинжкашнара безам сообаьхХ, херда литература ловиЙт, вижжай вЕстаяькаш кийчЬо.

Школе болх беш я «ГОвза кулгаш» яха кружок «кулгалхо нов. Мальков). Кружожа довкъашхоша школьнин мебелга ремонт ю, классашка цІенО ю, басар хьоЖ, школата гонаьХа лостам бу. Дешарй керДаьа шерга кийчЬерЛ шар шоЙ школа.

«Орленок» цІи йолча ЕррИгсоюзнин пионерский лагере салоІаьн я тха школа комсомола комитета секретаЛ Парчиева Хьава. Дика дешарХ яхийтаЙ из пита.

Аьхка салаІаьра эттара дикаГІа йола ха я. ЦудуХьа дешархоша салоІаьн йоаьхХа ха сакьерДаьне, пайдане дурГІолаш гІулакца ЯІаьштІехьаьлаЙ гІерт тхо.

Л. АРЧАКОВА,
Назрановски № 1 йолча юкъерча школа заву.

Кхоалагіа семестр

Хи йнсте, хьун чу улл «Фортанга» яха лагерь. Цига ба Нохч-ГІаьГІаЙ паччахьлЬкЬен университета студенташ, ГрозиеРца мехХлаьтча, механизацие учета, кооперативнин техникумнЙ, музыкальнин училища дешархОй. БерригА а 250 ЯІаьмита саги йоЛи гарГІта нах ба цигА.

Ялх отрИда бекьа я бенна. Грозненски районА «ЮбилеЙнЙ» совхоза хьаьшкеи бешаьмшкен болх беш ба уьХ. Шоаш хьаьхьета болзбеЛна деЗа заданИ тІеХхокочаЙ на еш лагере юхачубаьхьабан парех цхьанна я отрИда кадтрОй. ХІаьта филологиЙн (командир Арсаминов Хьамзат, комиссар Висаева Льсет) кооператорнЙн (командир Умарова Тамара, комиссар ИбрагИмов Майрбик) отрИдаша шоай балха пОмА хоаяшЬо 250—270 процент. Царех цхьабарна ша хХо баь процент соВгІа кхоаччиЙо цоашта ешна заданИ. Уж ба цхьоалаГІна бригаде болх беш болА кооперативан комсомольцнЙ: ВисхАджиева Хедж, Мирзаева АйзанИ, Минсултанов Илез, шоллаГІчя бригадера филологиЙн комсомольцаш Чигаева Мадина, Насаев Рамазан, ХаджимурадОва Зина, Тепсуева Мадина, АйдаЕва Сацита, Мальсагова Тамара, кхьбарашн.

ЦІоаГІа рЕьза ба сохХоза кулгалхОй, болхлой студенташа шоанта ешна повкъостаЛа. Цэр болх бу «абуца оасар деча, помидорашн, нарсаш, бенамматара сОм чуЛцаш».

Шоай балхах мукъа йола ха сакьерДаьне ДАьхЬ студенташа. Цар сайрИйна чуЛ тІаьнЛ-ваьра хатхарАш, концерташ, спортивнИ яьхьаш, кхьЛрарш. Уж хьеж кинофильмашка, ешаьмешкеЛаьнна.

— ТХа хІара отрИде и 10—12 сар юкъеЛодаш йола агитбригада. — аьлар комиссара ВисхАджиева Льсета. — Цар культурНо-политическин болх берГІа совхоза болХлоЛта а корта бахача наьха а юкъе.

Ю. ЧАХКИЕВ.

МОСКВА. Дега пхьашшкара лазаренко ешаьнаьнна номер цаІ йола проблема лоарХІ. Кардиологашта хьалхаьнна дехкар лаТ — дега пхьашшкара хулача лазаренко лоаттабу хьоьжаН тІоаГІбара тІадерзадаь шерра Іилман тохкамаш ма-могта «ІоаГІаГІа доаржадар.

Цу лоарХІамеча балха кулгалдеин достам луьш я духха ха йоаЛцаш вІашаГІеЛла СССР АМН Ерригсоюзин кардиологическин Іилман центр.

СУРТА ТІА: кардиолоГ отделенЕ унахоШта хилдина бІарг тІалоаттабеш йолча палате. Уьхьаза я хаьа цамогаш болча наьха хьал даьн зуьш йола электронни медицинскин приборАш.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАЧА

ДукхХача хана денз хьалдоаГІа кхаьхьарна вошал лелаеча Старгрозненски управленеи «ГрозНефть» объединенеи автомобилисташен трактористашен республика хьаниЛшаьрча кхаьЬ.гамхошца.

ХІара шера управлене автомобилисташен трактористашен ИГАЬХОСТАЛ ду ахарХоште ялат чуэца из дазьа дезача ЛІаДаьЬ, хІаьта бокХача трактористашн гурАЬЬ дика лаьТта кийдУ юха ялат ДІаДе.

ХІаНз дукха ха йоаЦаш дика кийчЬъ йола «ММЗ-130» яха нтт автомашина ДІаЙтаЙ АчхоЙ-Мартановски районА «ЛермонтовскийЬ» совхозе ялат чуэца ХІаНзле хьалхара бІаьш тоНнаш хилг комбайншкара ГІаЛтта ДІаДиЛьа.

Керда хьувкъЬм чуэца ца дика болх бу коммунистнЙ кхаьхьарна ударника цЬьоаГІа класса водителА АлишуКанов Зайнде, водителА Магомадов Бауде, А. ЮсупоВа, Саралиев ЬЬасана, ишта кхиБарашА.

А. ТИЩЕНКО.

ТУРИСТИЙ НАЬКЪАШКА

ТУРПАЛА ГОРОДАШКА ГІОЛЛА

Вай республикера тайп-тайпара говзал йола 190 сар турпала городашка — Киеве, Одессе, Севастополе, Херсоне, Керче, Новороссийске баха итт да дьккхар.

ДукхХача хана йиЛлургЬЬЬ царна ТурпЕ. ГрозненЬЬЬ СийлахЬ-боккхача Дай-мехка тІОм лаьттаЧа моттигашка кийлар. ИЗ ха дагайохийтаР я ЛОКОЛЛА, ТОЛЛИ. МассанхьаЬ а тІЕм тІа байнарашта оттадаь памятникашц, обелискашт лаТ.

Городе Одессе туристан Шевченко цІерагІча ЦентральнЬ парке сийлен аьлес хилар. Вовзаш воацача матроса памятник-обелиска хьаЛхьашна эпаш цаьнна ГоРоЛЛаш. Даьнн йоаг цун хьалхашка йоаш йоаца цІи.

Иштта 1941 шера Советсин Союза Турпала В. А. Молодцов-Бадаева кулгалдаьча партизанскИ отрИда ЛаьттаН кІалара лагерь хиннача НерубайскИ каТаЛЬЬ. ЦарехА а хиЛлар гроЗненщан. ХІаНз цу ву партизанскИ сийлен мусий я.

Городе Херсоне тІемаш лаьттаЧа мотгиГІ ЛІаьнЛ а вежарИй кашамашка ЛЬьжар. ДнепрТа тІоЛЛа гобаьккхар.

ДІаХора шинЬ Керчаьлъа бар. ДенаЛ гойташ шоай ГОРОД лорАнЬ партизанскИ отрИдаш чУхинначА катакомбашка ЛЬьжар туристаш.

ДукхХача хана йиЛлургЬЬЬ туристаша шоаш Севастополе яьккха ха. Уж хилар Малахов курГане, Сапун-лоам яхача мотгиГІ. ЦудуЛа ца йоаш йоаг гуЛЬЬ сийлен цІи.

ГрозненщАн иштта КрасноЗнаменни Черноморски флота музейта ЛЬьжар. Уьхьаза хІарАЬЬЬ ЛІ-гІа ЛІ-гІа, капитана ГастеЛло Николая санна турпалал гойтача ваЙ мехкахочЬ ХрустелеН Николай Витовичх гулЬЬЬ йола материалаш. ДукхХача реликвеЬта юкъе я летчика ЦЬ лоЛаЬь ЛІамашц, цунна тийина совГІаЛш, цун шиЙ сурТаш, иштта кхьлрарш: Севастополера цхьа улица Хрустелева цІи лелаеш я.

Экскурси чакхйоалаш гроЗненщАн Новороссийске хилар. ЦигА халаЧа 1941—1944 шерашка гитлеровски ГІЬарХОнЬ-та тІом лаьттаЧа «Малая земля» цІи йолча моттигге хилар, вежарИй кашамашка зиЗаш дехкар. Иштта Одессе гроЗненщан туристан оперни театре «ЛебедИ» ЛІ-гІа ЛІ-гІа балетага, Киеве—ан тІарча цирКага ЛЬьжар.

Туристически наьхьашка кердАдар доЗаЗрАЛ совгІа нах аІаьн бовз, доттагІаЛ ЧоаГІЬ, барТцЬоаГІо йолаш хул.

Н. ПЫХАЛОВА,
лор.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

Книжка—вай доттагІа

БЕЗАМ СОВБОАККХ

Библиотека болхлой лоарХІамеча ГІулакхарах цаІ а: книжкашца безам болча нахана бол бар. Из болх лерттІа вІашТІехьЬккхарах, книжкаех хьаБоала пайда шерра ЛІаБовзийтарах тийина да нах нарна тІаКхуШ хилар, къаьстта кагарХой а болаш.

Вай мехка ерригача библиотекашка хІаНз централизаци ей я. Из тІаерзаяь я книжкей рукьках ма-хулла дукхаГІа пайда эпара а лешарца дувзаЕнна ЛІадеХараш дизаГІа кхоачІадаР а.

Суженски района библиотекашка централизаци ДІайолайр ухх шера яьнарь бетта. Дукха ха яь из.

МалагІаш да-те хиннА хувцаман?

Суженски центрЬлЬн библиотеке а филиалашка а эттара хьалха библиотекех пайда эпараш бу нах ба а хьежа группашка бийхьаь — дешарХой, заочникаш, юрта боахамА спеЦиалисташ, кхьбарашц. Царца бергболча балха план оттайир.

Иштта, ОрджоНникИдзевски № 3 йолча юкъерча школ 9-ча класса дешархочУна Мерешков ИбрахЬма «Саго ше мишта хьаькхелАн» яхача темах план оттайир, ВЛКСМ районА секретара СайпаровА Сапитас — «Ленини партин» яхача темах.

Абонемента болхлоЬа керда хьахьаЛчаеча книжкеех хоам бу спеЦиалисташца, дешарнЙ ГІулакх дара отделе керда кхьАчча литература выставкаш ю. Цу выставкашца чакхйоах обзорашц, беседашц, моттигеча кепайоаЗонга ГІолла выставкеех лаьца обзорашц ю. Дукха ха йоаЦаш районни газета тІа кепатехя ЯІ Сийлахь-боккхача Октября 60 шу ЦІаьнца хетаяь «ЦІхьан дезалЕ», «КосмонаутикА Денна», «Сар, ЛІаьТта, Вселенн» яха статьяш. Моттигерча радио чу гІолла хилар КПСС ХХУ-ча сьезда хетаььча литература обзор.

Центральн районнЙ библиотека кает-каеТа чакхйоах сайренаш, дагахьара журналаш.

ХОЙ ШОАНА?

ФИЛАТЕЛЕЦА БУВЗАМ БОЛАШ

Тайп-тайпара коллекцеш гулъеча дакъа лоаН бераша, ха хиЛа наха, болхлоЛша, Іилмахоша, ЛІаьстаЙ, ЛІаьхьоша, колхозхоша. ЦхьаболчАр автографаш гулЬЬ, вокхар — открыткаш, почтови маркаш, цІнеГІоргий ЛІаьстаЙ, ЛІаьхьоша, кьаьнара кьаьхьта а кьаьста а ахча. Бакъда, эттара дукхаГІа ба филателе коллекцена уЙла тІаУлийтарца.

«...Письмо чакхдоаЬкх аз, уХх чу йолл Туссенькана лаьрХІа кхы массеех марка. ДукхаГІа йола маркаш шишша экземпляр я. ДуЛелаш хуЛцара йоаХхийт...»

Малаь-теш из письмо ялдар? Малаь кьонача фиаателистский коллекци шерьЬра иштта йоаХхо ей хиннаР? Из ва Фридрих Энгельс, Іилмаи коммунизма дарг елАрех цаІ болЬ цо Карл Маркса ЯІаьнтаЙ йийГІа Элеонорайна йоаХхийт ханнаЙ шийна корлаЬ хуЛа маркаш. Лаьхе доаладаь деЗаш тІадола кхьЛет МарксаГІа яьдаь да 1863 шера 21 апреле.

Мишта лоарХІаш хиннаб тІаккха даь Элеонорай филателистка безам? ЦІоаГІа — дика доарХІаш хиннаб. Почтовя маьХа знакаш гулЬЬр гаГІа культура лаьхЬЬо гулЬЬЬ санна лийрЬЬ ЛІа ю.

Филателистшта - тохкамехоша дукхха документаш лехарна гучадаьнна вай мехка эттара хьалха маркай коллекци гулЬЬЬ хиннар цІи хезЬа эрсий йоаЗонхочун Ф. М. Достоевске сесГар Сингкина Анна Григорьевна йоЛто. ЦІнй дергоГІна «ДагаЬоаЬ» тІа ЗО белгалдоаЕ маьра повкъостаца ше уж гулЬЬЬ хиннилга.

Маркай коллекцеш гулЬЬрЬЬ хьаЛлоаЦаш хиннаб сийлахьвоккха эрсий Іилмахо-физиолог Павлов Иван Петровичх. ЦхьаЬ шийна дарба печа ДОрЬЬ ца ЦІнЬ-ЬЬнна: «Са чиаЬЬЬ